

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**UUDISTETUN TAISTELUTAVAN TUOTTAMAT VAATIMUKSET
KOULUTTAJAN PEDAGOGISILLE VALMIUKSILLE**

Kandidaatintutkielma

Kadetti
Julius Vappula

98. Kadettikurssi
Maasotalinja

Maaliskuu 2014

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi 98. Kadettikurssi	Linja Maasotalinja
Tekijä Kadetti Julius Juho Vappula	
Tutkielman nimi Uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset kouluttajan pedagogisille valmiuksille	
Oppiaine johon työ liittyy Sotilaspedagogiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2014	Tekstisivuja 24 Liitesivuja -
TIIVISTELMÄ <p>Osana suurempaa Puolustusvoimauudistusta, maavoimat uudistaa taistelutapansa. Tarve uudistukselle on syntynyt sodan kuvan muutoksesta, uusista uhkamalleista ja maavoimille asetettujen suorituskykyvaatimusten muutoksesta. Tulevaisuudessa maavoimien on kyettävä täyttämään tehtävänsä pienemmillä, mutta suorituskykyisimmillä joukoilla. Tähän liittyen joukkojen toiminta-alueet ja toiminnanvapaus kasvavat. Maavoimien uudistettu taistelutapa on saanut nimen Maavoimien taistelu 2015.</p> <p>Tässä tutkimuksessa tutkittiin uudistettuun taistelutapaan siirtymisen tuottamia vaatimuksia sotilaspedagogiikan näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, mitä uusia vaatimuksia uudistus asettaa kouluttajan pedagogisille taidoille verrattuna perinteiseen taistelutapaan.</p> <p>Päätutkimusongelma oli: Mitä vaatimuksia uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa kouluttamiselle Puolustusvoimien oppaiden näkökulmasta? Tutkimuksen tuloksia on pohjustettu selvittämällä ensin sodan kuvan ja kouluttajan pedagogisten valmiuksien merkitys sotilaskoulutukselle, jonka jälkeen tulosluvussa vastataan tutkimusongelmiin. Tutkimus on laadullinen ja analyysimenetelmänä on teoriaohjaava sisällönanalyysi.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella uudistettuun taistelutapaan siirtyminen vaatii kouluttajilta ja koulutukselta ominaisuuksia, jotka kehittävät koulutettavien itsenäisyyttä, oma-aloitteisuutta ja kykyä arvioida omaa toimintaa. Kouluttajien on pyrittävä siirtymään kouluttajakeskeisestä koulutustavasta koulutettavakeskeiseen koulutustapaan, jossa kouluttaja on enemmän ulkoa ohjaava voima kuin esimerkkivastaus ongelmiin. Koulutettavien tulisi aktiivisesti arvioida omaa oppimistansa ja toimintaansa, sekä ilmaista käsityksiään niistä. Kouluttajien tulee hallita koulutustapojen ja –menetelmien käyttö, jotka tukevat yllämainittujen ominaisuuksien kehittymistä.</p>	
AVAINSANAT Sodan kuva, pedagogiikka, uudistettu taistelutapa, perinteinen taistelutapa, kouluttaja, pedagogiset valmiudet	

UUDISTETUN TAISTELUTAVAN TUOTTAMAT VAATIMUKSET KOULUTTAJAN PEDAGOGISILLE VALMIUKSILLE

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	2
2.1 Maavoimien taistelu 2015 – Uudistettu taistelutapa	2
2.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset	3
2.3 Tutkimusongelmat	4
2.4 Tutkimusmenetelmät	5
2.5 Tutkimuksen aineisto	6
3. SODAN KUVA JA KOULUTTAJA	7
3.1 Sodan kuvan muutoksesta koulutustaidon kehitykseen	8
3.2 Kouluttajan pedagogiset valmiudet.....	10
4. TULOKSET	12
4.1 Perinteisen ja uudistetun taistelutavan keskeiset eroavaisuudet	13
4.2 Taistelutavan tuottamat vaatimukset taistelijalle	15
4.3 Taistelutavan tuottamat vaatimukset kouluttajalle	17
4.4 Yhteenveto	19
5. POHDINTA	22
5.1 Jatkotutkimustarpeet.....	24

LÄHTEET

UUDISTETUN TAISTELUTAVAN TUOTTAMAT VAATIMUKSET KOULUTTAJAN PEDAGOGISILLE VALMIUKSILLE

1. JOHDANTO

Osana puolustusjärjestelmänsä kehittämistä, Suomi uudistaa maasodankäynnin taistelutapansa. Kehittämisen perustana ovat olleet uhkamallit, maanpuolustuksen konsepti ja maavoimille asetetut suorituskykyvaatimukset. (Peltoniemi 2013.) Tavoitteena on tuottaa vähemmällä, mutta suorituskykyisemmällä ja eri taistelulajeja monipuolisesti hyödyntävillä joukoilla vastustajalle niin suuret tappiot, että sen hyökkäys pysähtyy (Maasodankäynti 2015, 3). Puhutaan uudistetusta taistelutavasta, tai Maavoimien taistelusta 2015. Muutos edelliseen eli perinteiseen taistelutapaan on huomattava. Joukkojen taisteluryhmitys muuttuu uudistuksen myötä entistä hajautetummaksi ja taktiikaltaan monipuolisemmaksi (JPTSTOS-O –ALJO 2013, 1)¹.

Koulutuksella tuotetaan henkilöitä sodan ajan joukkoihin. Tavoitteena on, että varusmiehet hallitsevat palvelusajan lopulla ne tehtävät, jotka kuuluvat heidän sodan ajan sijoitustensa mukaiseen taistelutoimintaan. Tehtävien hallinnan tulee olla sillä tasolla, että yksilöt, taistelijaparit ja partiot kykenevät toimimaan sodan ajan joukkona taistelussa. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 11.) Sotilaskoulutuksen on siis oltava laadultaan ja menetelmiltään sillä tasolla, että mainitut tavoitteet täyttyvät. Laadukas koulutus ei kuitenkaan synny tyhjistä vaan perustuu pedagogisiin menetelmiin. Pedagogiikkaa on tutkittu paljon ja tutkimustuloksia on hyödynnetty varusmiesten koulutuksessa. Taistelutavan uudistuessa on kuitenkin tarkasteltava tarpeita ja mahdollisuuksia koulutustaidon kehittämiseen.

Uudistamalla maavoimien taistelutapaa kehitetään maavoimien kykyä vastata tulevaisuuden taistelukentän haasteisiin (Maasodankäynti 2015, 3). Taistelutavan uudistuksen aloittaneena tekijänä on ollut sodan kuvan muutos. Samalla muutos synnyttää tarpeen tarkastella koulutustaidon kehittämistarpeita. Sodan ja taistelun kuva on oleellisessa osassa koulutustaitoa kehittäessä. Sen muutos johtaa väistämättä koulutuksen tavoitteiden muuttumiseen ja sitä kautta myös koulutusmenetelmien tulee muuttua. Koen tämän muutoksen kiinnostavana ja tarpeellisena tutkimuskohteena. Aiempia tutkimuksia uudistetun

---

¹ Maavoimien alueellisten joukkojen jääkäripataljoonan taisteluosaston ohje 2013

taistelutavan pedagogisista vaatimuksista ei ole tehty, mutta uudistettuun taistelutapaan siirryttäessä on ehdottoman tärkeää ymmärtää uudistuksen merkitys koulutustaidolle asetettaville vaatimuksille. On välttämätöntä tarkastella uudistetun taistelutavan erityispiirteitä koulutukselle ja kuinka koulutuksen tulee kehittyä vastaamaan niihin.

2. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksen tavoitteet, eli mitä tutkimuksessa tutkitaan, millä tutkimusmenetelmillä ja mitä aineistoa käyttäen. Lisäksi kappaleessa avataan tutkimukseen liittyvää terminologiaa ja kerrotaan, kuinka tutkimuksen aihe on rajattu ja mistä syistä.

2.1 Maavoimien taistelu 2015 – Uudistettu taistelutapa

Maavoimien taistelutavan uudistuminen ei ole toteutunut hetkessä, eikä sitä ole vielä saatettu päätökseen. Ennen kuin uusi taistelutapa julkaistiin ja sille annettiin nimi ”Maavoimien taistelu 2015”, se pitkään tunnettiin nimellä ”uudistettu taistelutapa”. Tämän tutkimuksen tekemisen alkaessa uutta taistelutapaa ei ollut vielä nimetty, mutta tutkimuksen tekemisen aikana se sai nykyisen virallisen nimensä. Siispä tässä tutkimuksessa käytetään kyseisestä taistelutavasta nimeä ”Maavoimien taistelu 2015”. Tutkimuksessa käytetään kuitenkin myös termiä ”uudistettu taistelutapa”. Tämä siksi, että koulutuksen näkökulmasta ei ole väliä, mikä uusi taistelutapa uudistuksen myötä otetaan käyttöön. Kaikki taistelutavat, jotka ovat jotain muuta kuin edellinen taistelutapa, vaativat tarkastelua. Maavoimien taistelu 2015 on uudistettu versio perinteisestä taistelutavasta, siis uudistettu taistelutapa. Kun tutkimuksessa käytetään termiä ”uudistettu taistelutapa”, halutaan korostaa sen merkitystä koulutustaidolle uutena huomioitavana tekijänä. Maavoimien taistelu 2015 muuttuu käyttöönottonsa myötä tietyllä tavalla ”perinteiseksi taistelutavaksi”, sen ollessa Puolustusvoimien virallinen taistelutapa. Mikä tahansa muu taistelutapa tulee olemaan siihen verrattuna ”uusi taistelutapa”. Toistaiseksi Maavoimien taistelua 2015 ei ole kuitenkaan otettu täysimittaisesti käyttöön joten sitä voidaan vielä pitää uudistettuna. Kutsumalla uudistettua taistelutapaa uudistetuksi, eikä uudeksi taistelutavaksi korostetaan sitä, että kyseessä ei ole täysin uusi taistelutapa, vaan uudistettu versio perinteisestä.

2.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Tässä tutkimuksessa tutkittiin uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia koulutustaidolle selvittäen, mitä uusia tavoitteita uudistettu taistelutapa antaa koulutukselle ja minkälaisilla pedagogisilla menetelmillä kyseisiin tavoitteisiin voitaisiin päästä. Aihe on tutkimustyölle haastava koska uudistettu taistelutapa on vielä kehitystyön alla. Siihen liittyvää materiaalia on julkaistu suhteellisen vähän ja nekin erilaisten luonnosten muodossa. Luonnokset puolestaan perustuvat eri harjoituksista saatuihin kokemuksiin. Luonnoksia käytetään uudistetun taistelutavan soveltamiseen koulutuksessa ja koulutuksesta saatuja kokemuksia käytetään luonnosten päivittämiseen ja lopulta valmiiden oppaiden tekemiseen. Taistelutapa siis toisin sanottuna ”elää”, eli on toistaiseksi jatkuvassa muutoksessa.

Miksi valita tutkimuksen aiheeksi kehitystyön alla oleva taistelutapa? Miksi tutkia jotain mikä ei ole vielä edes valmis tuote? Tämän tutkimuksen tapauksessa kirjoittajan oma tausta kadettina ja tulevana sotilaskouluttajana toimivat innoittajana. Tämän tutkimuksen aihe on tarpeellinen nimenomaan siksi, että uudistettu taistelutapa ei ole vielä valmis. Kuten aiemmin todettiin, aikaisemmista harjoituksista saatuja kokemuksia käytetään uudistetun taistelutavan luonnosten laatimiseen, joita taas puolestaan käytetään taistelutavan kehittämiseen. Tämän kehityksen tuloksena on uusia luonnoksia ja oppaita, ja sykli jatkuu. Jatkuvan kehitystyön lopullisena tuloksena tulee syntymään valmis tuote, Maavoimien taistelu 2015. Taistelutavan uudistamisen prosessi luottaa edellä mainitulla tavalla kehitystyön lomassa tapahtuvaan tutkimukseen. Samalla kun uudistettua taistelutapaa koulutetaan, sitä myös kehitetään. Se on syy siihen, miksi valitsin juuri uudistetun taistelutavan tutkimukseni aiheeksi. Onko taistelutavan uudistamista tarkasteltu kouluttajan tai kouluttamisen näkökulmasta? Entä taistelijan eli koulutettavan näkökulmasta? Nämä ovat kysymyksiä, joihin tarvitaan vastauksia. On mahdollista luoda taisteluteknisesti uusi taistelutapa, mutta jos sitä ei kyetä kouluttamaan, muutos saattaa olla jopa huonompaan suuntaan. Kun uudistettua taistelutapaa koulutetaan ja kehitetään, on siis tarkasteltava sen vaikutusta koulutukseemme myös pedagogisesta näkökulmasta. Ei riitä, että pohdimme kuinka joukot taistelevat tulevaisuudessa, vaan myös kuinka niitä koulutetaan.

Koulutustaito on kuitenkin aiheena hyvin laaja, kattaen erilaisia aselajijoukkoja ja niiden koulutukselle tyypillisiä vaatimuksia, joiden kaikkien huomioiminen yhdessä tutkimuksessa olisi mahdotonta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä haasteita ja vaatimuksia taistelutavan uudistuminen tuo kokonaisuutena. Tämän takia tutkimus on rajattu koskemaan

asutuskeskusten ulkopuolella taistelevia jalkaväkijoukkoja ja niiden koulutusta, joissa uudistetun taistelutavan yleiset periaatteet toteutuvat kaikkein kokonaisvaltaisimmin, toisin kuin monissa muissa aselajijoukoissa ja toimintaympäristöissä, joissa uuden taistelutavan periaatteita hyödynnetään vain soveltuvin osin.

Tutkimuksen tavoite on selvittää uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset koulutustaidolle. Tähän tavoitteeseen on tarkoitus päästä tarkastelemalla uudistetun taistelutavan suorittajalleen asettamia vaatimuksia tietojen ja taitojen suhteen, sekä tutkia millä pedagogisilla menetelmillä kyseisiä ominaisuuksia voidaan kehittää. Tutkimus keskittyy nimenomaan niiden vaatimusten tarkastelemiseen, jotka poikkeavat perinteisen taistelutavan asettamista vaatimuksista.

2.3 Tutkimusongelmat

Tutkimusongelmat ovat tutkimuksen aiheesta tarkoituksenmukaisesti rajattuja kokonaisuuksia, joista tutkimus tuottaa tietoa, eli vastaa tutkimusongelmiin. Laadullisissa tutkimuksissa, mitä tämäkin tutkimus edustaa, tutkimusongelmat voidaan ilmaista väljemmin kuin määrällisissä tutkimuksissa. Vasta kun tutkija tietää, mitä hänen aineistostaan on saatavissa irti, hän voi päättää, millaisia kysymyksiä hän sille asettaa. Laadullisen tutkimuksen tutkimusongelmat saattavat siis muuttua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 116-117)

Tutkimuksella on oltava juoni tai johtoajatus. Johtoajatuksen mukaisesti voidaan nimittää tutkimuksen pääongelma. Pääongelman analysointi ja täsmentäminen johtaa siihen, että tutkimukseen saadaan osaongelmat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 117) Tämän tutkimuksen johtoajatus on: ”Uudistetun taistelutavan käyttöönotto vaatii ymmärryksen sen eroista perinteiseen taistelutapaan pedagogiikan näkökulmasta”. Johtoajatuksen kautta pääsemme tutkimuksen päätutkimusongelmaan, mikä on:

”Mitä vaatimuksia uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa kouluttamiselle Puolustusvoimien oppaiden näkökulmasta?”

Juuri tälle määrittelylle on kaksi pääasiallista syytä. Ensinnäkin, tutkimusongelma on rajattu koskemaan uudistettuun taistelutapaan siirtymisen tuottamia vaatimuksia, eikä uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia kokonaisuudessaan. Tämä siksi, että uudistetun

taistelutavan tuottamat vaatimukset ovat osin samoja kuin perinteisenkin taistelutavan asettamat vaatimukset. Tutkimus käsittelee ainoastaan sitä, mitä uusia haasteita taistelutavan uudistuminen tuo mukanaan. Toiseksi, muutosta tarkastellaan virallisten oppaiden näkökulmasta. Muunlainen tarkastelu olisi vaatinut yhdelle tutkimukselle liian mittavaa käytännön tutkimustyötä. Lisäksi tarkastellut oppaat ohjaavat kouluttamista ja taistelutavan käyttöönottoa koko Puolustusvoimissa, edustaen siis myös uudistetun taistelutavan toteutumista käytännössä.

Laadullisessa tutkimuksessa päätutkimusongelma on yleisluontoinen kysymys, jossa tutkittava kokonaisuus hahmottuu. Sitä analysoimalla ja täsmentämällä tutkimukseen saadaan osaongelmat. Osaongelmiin saadut vastaukset tekevät mahdolliseksi vastata myös pääongelmaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 117-119.) Tämän tutkimuksen osaongelmat ovat:

- Mitkä ovat perinteisen ja uudistetun taistelutavan keskeiset eroavaisuudet?
- Mitä ominaisuuksia uudistettu taistelutapa vaatii taistelijalta?
- Mitä pedagogisia valmiuksia uudistettu taistelutapa vaatii kouluttajalta?

Osaongelmat on valittu sen perusteella, että niihin saatavat vastaukset ovat tärkeässä, ellei välttämättömässä roolissa päätutkimusongelman ratkaisemisessa.

2.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät ovat laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152).

Sisällönanalyysi on laadullisen aineiston perusanalyysimenetelmä, jonka avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että käytetään induktiivista, aineistolähtöistä analyysiä, jossa aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä, ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155 ja Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Tutkimuksessani käytin kuitenkin teoriaohjaavaa analyysiä, jossa aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysiä (Tuomi &

Sarajärvi 2009, 96-97). Teorialähtöisen analyysin tavoin tutkimuksen teoriaosassa on hahmoteltu valmiiksi kategoriat, kun taas aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 ja 98). Tämä menetelmä sopi tutkimukseeni, koska tarkoituksena oli tutkia uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia perinteiseen verraten. Vakiintunut käsitys koulutustaidosta siis ohjasi tutkimusta, mutta tarkoitus ei ollut testata sen toimivuutta, vaan tarkastella uudistettua taistelutapaa ”vanhasta” näkökulmasta.

2.5 Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen tärkeintä aineistoa ovat Maavoimien taisteluun 2015 liittyvät oppaat ja ohjesäännöt. Lisäksi aineistoon kuuluu perinteistä taistelutapaa käsitteleviä oppaita ja ohjesääntöjä. Eri taistelutapoihin liittyvän aineiston tarkoitus on selvittää molempien taistelutapojen ominaispiirteitä ja keskeisiä eroja. Näitä ominaisuuksia voidaan puolestaan tarkastella kouluttamisen näkökulmasta.

Maavoimien taistelu 2015 -oppaina käytin teoksia, jotka ilmoittavat kuvaavansa Maavoimien taistelua 2015 tai uudistettua taistelutapaa, riippuen julkaisuajankohdastaan. Perinteisen taistelutavan aikaan oppaissa ei ollut tapana mainita niiden kuvaavan mitään erityistä taistelutapaa, joten voidaan olettaa, että oppaat ja ohjesäännöt, jotka eivät mainitse kuvaavansa Maavoimien taistelua 2015 tai uudistettua taistelutapaa, kuvaavat perinteistä taistelutapaa. Maavoimien taistelu 2015 -aineistolle yhteistä on myös, että ne ovat tutkimuksen tekohetkellä lähes poikkeuksetta luonnoksia. Ne ovat kuitenkin ainoa saatavilla oleva uudistettua taistelutapaa koskeva materiaali ja siksi tutkimuksen kannalta ne ovat yhtä merkityksellisiä kuin perinteisenkin taistelutavan oppaat, vaikka luonnoksiin saattaa myöhemmin tulla joitakin muutoksia. Luonnosten versionumerot on mainittu aineistoluettelossa, niiltä osin, kuin versionumerot on luonnoksissa ilmoitettu. Jos luonnoksen perässä ei ole versionumeroa, sitä ei ole aineiston keräämishetkellä ilmoitettu.

Tutkimuksen tekohetkellä taistelutavan uudistuminen oli vielä käynnissä. Lopullisia versioita virallisista oppaista ja ohjesäännöistä ei ole julkaistu ja erilaiset luonnoksetkin elävät jatkuvasti, päivittyen saatujen kokemusten myötä. Muutos on jatkuvaa ja jatkuu luultavasti tutkimuksen julkaisun jälkeenkin. Sen takia tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty 30.8.2013 mennessä. Sen jälkeen julkaistuja teoksia tai luonnosten päivitettyjä versioita ei ole huomioitu. Tämä mahdollistaa tuloksekkaan ja tehokkaan aineiston analyysin. Ilman tarkkaa

aineiston keräämisen takarajaa tutkimuksen aineisto olisi elänyt jatkuvasti, tehden kattavan ja ytimekkään aineiston keräämisestä ja analysoimisesta mahdotonta.

Aineisto:

Jalkaväen taisteluohjesääntö 1995, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Joukkueen Opas 1999, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Helsinki: Oy Edita Ab

Jääkärijoukkueen- ja jääkäriryhmän johtajan koulutusohje (luonnos) 2012, Maavoimien esikunta

Maasodankäynti 2015 – Alueellisten joukkojen taistelu (luonnos) 2012 (versio 2.0), Maavoimien suunnitteluosasto

JPTSTOS-O –ALJO, Maavoimien alueellisten joukkojen jääkäripataljoonan taisteluosaston ohje 2013, Maavoimien esikunta

Peltola Mika 2012 ”Sotien muutos vaatii hyvää puolustuskykyä”, Helsingin sanomat, vieraskynä 8.8.2012, viitattu 16.8.2013 <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1344312953588>

Peltoniemi Rainer 2013 ”Maavoimien taistelutapa uudistettu”, viitattu 19.7.2013 <http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/Erikoissivustot/Trombi13/Suomeksi/Maavoimien+uudistettu+taistelutapa2/>

Ryhmänjohtajan käsikirja 2003, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Helsinki: Oy Edita Ab

3. SODAN KUVA JA KOULUTTAJA

Tässä kappaleessa kuvataan kahta ilmiötä, jotka eivät ole suora osa tutkimusta ja joiden ymmärrys ei anna valmiita vastauksia tutkimuksen tutkimusongelmiin. Ne ovat silti niin vahvasti sidoksissa tutkimuksen käsittelemiin aiheisiin, että niitä ei voi jättää huomiotta.

Nämä kaksi ilmiötä ovat sodan kuva ja pedagogiikka. Niiden ymmärrys muodostaa pohjan jolle tämä tutkimus perustuu. Ne ovat tietyllä tavalla yläkäsite, johon tutkimuksen käsittelemät aiheet liittyvät. Tämän kappaleen tarkoitus ei ole käydä läpi niiden monimutkaisia kokonaisuuksia, vaan suorittaa lyhyt katsaus niistä, painopisteenä tutkimuksen kannalta tärkeät osa-alueet.

3.1 Sodan kuvan muutoksesta koulutustaidon kehitykseen

”Jos haluat rauhaa, varaudu sotaan”, on antiikin Roomasta peräisin oleva sanonta, joka pitää yli kaksituhatta vuotta myöhemmin vieläkin paikkansa, onhan ”sotien ennaltaehkäisy Suomen puolustuskyvyn tärkein päämäärä ja sen mitoitusta ohjaava tekijä” (Peltonen 2012). Sotien ennaltaehkäisy vaatii Puolustusvoimilta suorituskäytännön, jolla voidaan vastata arvioon siitä, millainen seuraava sota tai konflikti olisi luonteeltaan. Puhutaan sodan kuvasta. Maanpuolustuskorkeakoulun Taktiikan laitoksen määritelmän mukaan sodan kuva on kokonaisvaltainen näkemys siitä, miten aseellista voimaa tulevaisuuden konflikteissa käytetään, mihin se kohdistuu ja miten se vaikuttaa koko yhteiskuntaan (Iskanius & Kääriäinen 2000, 106). Raitasalo ja Sipilä esittävät teoksessaan ”Muuttuva sota”, että sodan kuvaan vaikuttavat kolme osatekijää ovat: (Raitasalo & Sipilä 2005, 20–22)

- Uhkakuvan tyyppi
- Käsitteelliset sodankäynnin luonteesta
- Käsitteelliset asevoimasta

Sodan kuva muuttuu teknologian ja toimintatapojen kehittyessä, mikä vaikeuttaa ennaltaehkäisyyn vaadittavan suorituskäytännön mitoitamista. Sodan käsitteellistäminen eli sodan kuvan luominen on kuitenkin laaja ja yhteiskunnallinen prosessi. Pyrkimys tietoiseen sodan uudelleenmäärittelyyn kohtaa aina rajat ja tällaiset muutosprosessit ovat hitaita eivätkä täysin ohjailtavissa. Sotakäsitteelliset eivät siis muutu helposti tai nopeasti. (Raitasalo & Sipilä 2005, 19.)

Sodan kuvan muutos on hidas, mutta jatkuva prosessi. Nykyisen sodan kuvan muutokseen liittyen Puolustusvoimat kehittää maavoimien kykyä vastata tulevaisuuden taistelukentän haasteisiin (Maasodankäynti 2015, 2). Tällä hetkellä vallitsevaa sodan kuvan muutosta

Puolustusvoimien näkökulmasta kuvataan Maavoimien suunnitteluosaston laatimassa Maasodankäynti 2015 -luonnoksessa: Joukkojen määrä taistelukentällä korkean aseteknologian maissa vähenee ja ilma-aseen merkitys on kasvanut, mutta se ei ole tuonut nopeaa tai helppoa ratkaisua sodankäyntiin. Maavoimat ja ennen kaikkea taistelu- ja rynnäkköpanssarivaunuilla varustetut mekanisoidut joukot ovat edelleen säilyttäneet keskeisen aseman taistelujen ratkaisuun käytettävänä elementtinä. Kuitenkin muun muassa Lähi-idän sodissa löyhästi organisoidut ja osittain hajautettua taistelutapaa käyttäneet joukot ovat aiheuttaneet merkittäviä tappiota mekanisoiduille joukoille. Taistelukenttä muuttuu aikaisempaa sirpaleisemmaksi. Sotaa ei enää pääsääntöisesti käydä rintamalinjoilla, vaan se ulottuu kaikkialle. Salaamisen ja harhauttamisen merkitys kasvaa samalla kun sen toteuttaminen vaikeutuu. Sodankäynti on muuttumassa liikkuvammaksi. On nähtävissä, että aktiiviset taistelutoimet ovat tauottomia ja intensiivisiä kaikissa suunnissa koko sotatoimien ajan. Vaikka taisteluun suoranaisesti osallistuvien joukkojen määrä tulevaisuuden taistelukentällä vähenee, on vaikuttamisen tarve vastaavasti kasvamassa. Sodankäynnin kaikilla tasoilla tulta pyritään käyttämään tärkeämpiin, vastustajan toiminnan kannalta kriittisimpiin maaleihin. (Maasodankäynti 2015, 3–5.) Tähän sodan kuvan muutokseen liittyen Puolustusvoimat toteuttaa puolustusvoimauudistuksen, jonka myötä siirrytään uudistettuun taistelutapaan. Uudistetulle taistelutavalle on annettu nimi ”Maavoimien taistelu 2015”.

Taistelutavan uudistaminen ei hylkää täysin perinteistä taistelutapaa ja hyväksi havaittuja toimintatapoja, vaan se pyrkii uudistamaan jo olemassa olevaa taistelutapaa. ”Maavoimien taistelulla (2015) tarkoitetaan ennen kaikkea alueellisten joukkojen organisaatioiden kehittämistä ja niiden käyttö- ja toimintaperiaatteiden uudistamista aktiivisemmaksi kaikissa taistelulajeissa. Samalla luovutaan ainakin osittain kaavamaisesta ja jäykästä puolustustaktiikasta. Joukkojen vastualueet kasvavat ja taisteluja käydään syvemmillä alueella. Maavoimien taistelutapaa voidaan kuvata siten nykytaktiikkaa soveltavaksi ja entistä aktiivisemmaksi tavaksi taistella. Siinä yhdistyvät useat jo olemassa olevat taktiset periaatteet, joita hyödynnetään kaikilla tasoilla”. (JPTSTOS-O –ALJO 2013, 1.) Kyseessä ei siis ole pyrkimys kumota perinteistä taistelutapaa kokonaan, vaan kehittää Maavoimien suorituskykyä, jotta se vastaisi tämän hetken ja lähitulevaisuuden uhkakuvia, eli nykyistä sodan kuvaa.

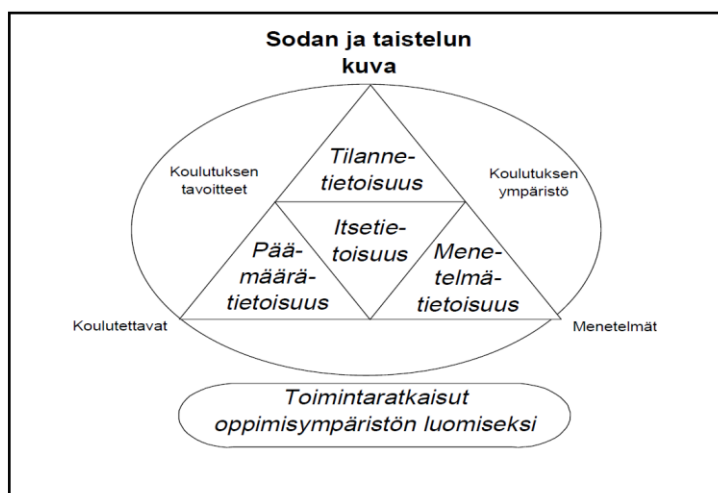
Uuden taistelutavan käyttöönotto tarkoittaa monien muiden prosessien lisäksi myös sitä, että on alettava kouluttaa kyseistä taistelutapaa varusmiehille. Maavoimien taistelu 2015 on

uudistettu taistelutapa, ei täysin uusi, joten sillä saattaa olla yhteneväisyyksiä perinteisen taistelutavan kanssa. On siis ensin arvioitava, mitä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia taistelutavoilla on. Taistelutapoja analysoimalla voidaan päätellä niille ominaisia piirteitä ja millaisella koulutuksella niihin vaadittavia ominaisuuksia voidaan kehittää. Lopulta voidaan arvioida, miltä osin nykyinen koulutustapa vastaa uudistetun taistelutavan vaatimuksia ja miltä osin sitä on kehitettävä.

3.2 Kouluttajan pedagogiset valmiudet

Sotilaskoulutuksen tavoite on opettaa ja harjaannuttaa yksilöä ja joukkoa kriisin tai sodan varalle (Halonen, Pulkka, Kärkkäinen & Saarelainen 2007,12). Sota edellyttää sotilaan toimintakyvyltä erinäisiä vaatimuksia, joiden täyttymisen edellytykset kouluttajan on ymmärrettävä (Halonen ym. 2007, 15). Kouluttajan kyky ja ymmärrys ohjata koulutettavien oppimista, jotta heille asetetut vaatimukset täytyisivät, on oleellinen osa kouluttajan ammattitaitoa. Heikkurinen (1994, 67–68) esittääkin, että kouluttajan ammattitaitoon kuuluvat muun muassa ihmisyksilöiden kehittymistä ja sen ohjaamista koskevat keskeiset mallit, opetettavan tietoaineksen hallinta ja muokkaaminen opetettavaan muotoon, koulutuksen ympäristötekijöiden tunteminen, opetusmenetelmien hallinta, vuorovaikutustilanteiden edellyttämät ihmissuhdevalmiudet ja kyky suunnitella omaa ja koulutettavien toimintaa etukäteen. Kouluttajalta vaadittu ammattitaito vaikuttaa osaltaan kouluttajalta vaadittuihin pedagogisiin valmiuksiin.

Kuva 1 Koulutustaidon perusrakenne (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998,19)

Kuva 1 esittää sodan ja taistelun kuvan vaikutusta koulutustaidon eri osa-alueisiin. Sodan ja taistelun kuva on ylin käsite, jonka alle koulutustaito rakentuu. Kaikki koulutustaidon ominaisuudet ovat siis lähtöisin sodan ja taistelun kuvasta. Kun ne muuttuvat, muuttuvat myös koulutuksen tavoitteet ja uusia tavoitteita palvelemaan luodaan uusia koulutusympäristöjä ja – menetelmiä. Lopulta muutos saavuttaa koulutustaidon perusrakenteen kaikkein alimman tason: Toimintaratkaisut oppimisympäristön luomiseksi. Näin päästään laajasta teoriapohjaisesta ympäristöstä eli siitä, miten soditaan, maanläheiseen käytännön ympäristöön eli siihen, miten koulutetaan. Sodan ja taistelun kuvasta ovat vastuussa kouluttajan näkökulmasta ylemmät tahot, mutta kouluttaminen on viime kädessä kouluttajan vastuulla. Käytännön kouluttamista ohjaavat taistelutekniset oppaat ja ohjesäännöt sekä koulutustaitoa käsittelevät oppaat ja kirjallisuus. Taistelutekniset teokset kertovat kouluttajalle mitä koulutetaan ja koulutustaidon oppaat miten koulutetaan. Molemmat tyyppiset teokset ovat keskeisiä taistelutavan uudistuessa. Käyttöön otetaan taisteluteknisiä oppaita, jotka on tehty juuri uudistettua taistelutapaa varten, mutta koulutustaidon teokset pysyvät entisellään. Ainakaan toistaiseksi ei ole näkyvissä uudistetulle taistelutavalle tarkoitettua koulutustaidon opasta.

Taistelutavan uudistuminen ei muuta kouluttajan ammattitaitoa käsitteenä, mutta se vaatii huomion kiinnittämisen joihinkin sen osa-alueisiin. Ei ole siis välttämätöntä muuttaa kouluttajan ammattitaidon käsitettä kokonaisuudessaan vain siksi, että koulutuksen sisältö vaihtuu osittain. Voidaanhan olettaa, että oppiminen biologisena prosessina säilyy edelleen samanlaisena kuin ennen uudistusta. Myös oppilaat eli varusmiehet ovat koulutettavina samanlaisia kuin perinteisessäkin taistelutavassa. Heikkurisen määritelmästä voidaan kuitenkin erottaa ammattitaidon osa-alueita, joihin taistelutavan uudistuminen tulee vaikuttamaan. Koulutettava taistelutapa tulee muuttumaan ja samalla opetettava tietoaaines. Sen hallinta ja muokkaaminen opetettavaan muotoon ovat uudistuksen jälkeisiä vaatimuksia kouluttajan pedagogisille valmiuksille. Luonnollisestikin ammattitaidon osa-alueet ovat keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa ja seurauksena koulutettavan tietoaineksen muuttuminen tulee myös vaikuttamaan muihin osa-alueisiin. Esimerkiksi opetusmenetelmät itsessään eivät välttämättä muutu, mutta niiden soveltaminen uuden tietoaineksen opettamiseksi on uudistuksen myötä tuleva haaste.

Kouluttajalla tulee siis olla myös samoja pedagogisia valmiuksia kuin perinteistä taistelutapaa kouluttaessakin. Hänen on edelleen ymmärrettävä mitä oppiminen on ja kuinka sitä ohjataan. Oppiminen on prosessi, jossa kokemus muuttuu tiedoiksi, taidoiksi ja asenteiksi. Oppijan

aikaisemmat tiedot, motivaatio, persoonalliset kyvyt, tarkkaavaisuuden suuntaaminen, oppimisstrategiat sekä kouluttajan toiminta, opetusmenetelmien valinta ja oppimistulosten arviointi sekä mittaaminen vaikuttavat oppimiseen. (Halonen ym. 2007, 18.) Oppimista ohjataan ja edistetään erilaisten ohjausotteiden ja opetusmenetelmien avulla. Ohjausote tarkoittaa kouluttajan roolia oppimisympäristössä. Ohjausote voi olla kouluttajajohtoinen, ryhmäohjautuva tai itseohjautuva. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, s. 45.) Sekä ohjausotteiden että menetelmien valinta tulee perustaa oppimistavoitteisiin, sisältöihin, koulutettavien tiedolliseen ja taidolliseen tasoon, ja koulutusolosuhteisiin. Valintaa ohjaava peruskysymys on seuraava: Millaisen toiminnan osaaminen on tavoitteena ja millaisen toiminnan avulla siihen parhaiten päästään? (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, s. 46.) Edellä mainittu peruskysymys on juuri se kysymys mikä kouluttajan täytyy kysyä itseltään alkaessaan suunnitella koulutusta. Taistelutavan uudistuessa eli tavoitetoiminnan muuttuessa, peruskysymykseen on alettava etsimään uusia vastauksia.

Taistelutavan uudistamisen tuoman muutoksen ymmärtäminen on kouluttajalle tärkeää, onhan hänen työnsä tarkoitus tuottaa henkilöitä sodan ajan joukkoihin. Tavoitteena on, että varusmiehet hallitsevat palvelusajan lopulla ne tehtävät, jotka kuuluvat heidän sodan ajan sijoitustensa mukaiseen taistelutoimintaan. Tehtävien hallinnan tulee olla sillä tasolla, että yksilöt, taistelijaparit ja partiot kykenevät toimimaan sodan ajan joukkona taistelussa. (Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, 11.)

4. TULOKSET

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksen tulokset, eli vastataan tutkimusongelmiin. Tutkimuksen pääongelma on: ”Mitä vaatimuksia uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa kouluttamiselle Puolustusvoimien oppaiden näkökulmasta?” Kouluttamiselle tulevia vaatimuksia on kahdenlaisia: Vaatimuksia koulutuksen tuloksille ja vaatimuksia koulutusprosessille itselleen. Tämä tarkoittaa, että perinteisen taistelutavan vaatimukset koulutuksen tuloksille, eli mitä taistelijalta vaaditaan, eivät ole enää riittävät uudistetun taistelutavan toteuttamiseen. Lisäksi se tarkoittaa, että perinteisen taistelutavan mukaiset pedagogiset keinot eivät ole enää riittävät uudistetun taistelutavan kouluttamiseen. Voidaan siis heti alkuun todeta, että uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa vaatimuksia koulutukselle, ainakin Puolustusvoimien oppaiden näkökulmasta. Tämä lopputulos ei ole itsestään selvä. Vaihtoehtona olisi ollut, että uudistettu taistelutapa olisi vaatinut taistelijalta

samoja ominaisuuksia kuin perinteinen ja sen kouluttaminen olisi onnistunut samoilla menetelmillä, tai toinen näistä asioista olisi tapahtunut.

Seuraavaksi esitellään osa-ongelmiin saadut vastaukset järjestyksessä. Niiden sisältö kootaan yhteen yhteenvetokappaleessa, mahdollistaen vastaamisen tutkimuksen pääongelmaan. Jokainen yksittäistä osa-ongelmaa käsittelevä osio onkin siis tarkemmin avattu osa pääongelman ratkaisua.

4.1 Perinteisen ja uudistetun taistelutavan keskeiset eroavaisuudet

Perinteinen taistelutapa perustuu osittain kaavamaiseen ja jäykähköön puolustustaisteluun. Siinä tärkeiden alueiden hallussa pitäminen on tärkeässä roolissa. Tällä pyritään mahdollistamaan vihollisen lyövä ylemmän johtoportaan toiminta. ”Tärkeissä suunnissa vihollisen etenemistä hidastetaan pitämällä hallussa oman toiminnan kannalta tärkeitä alueita. Vihollisen hyökkäys pysäytetään aktiivisin torjuntataisteluin meille edullisilla alueilla, jonka jälkeen vihollinen tuhotaan tai lyödään reservien vastahyökkäyksillä”. (Jalkaväen taisteluohjesääntö 1995, 15.) Jalkaväen taisteluohjesääntö määrittääkin puolustuksen seuraavasti: ”Torjuminen tarkoittaa vihollisen hyökkäyksen pysäyttämistä ja sen pääsyn estämistä oman toiminnan kannalta tärkeille alueille” ja ”Puolustuksen päämääränä on torjua vastuualueella hyökkäävä vihollinen ja näin estää sen pääsy ylemmän johtoportaan tai naapureiden toiminnan kannalta tärkeille alueille. Onnistunut torjunta mahdollistaa vihollisen lyömisen omin tai ylemmän johtoportaan toimenpitein”. (Jalkaväen taisteluohjesääntö 1995, 104.) Oleellista on huomioida pyrkimys vihollisen pysäyttämiseen pitämällä hallussa tärkeitä alueita, jotta taistelu voidaan ratkaista reservien vastahyökkäyksellä.

Taistelutavan kaavamaisuus ei kuitenkaan tarkoita, ettei taistelijoiden tulisi kyetä toimimaan omillaan. Sotilaan käsikirjassa todetaan, että ”sodan ajan ja varsinkin taistelun asettamat ankarat olot vaativat johtajilta itsenäisyyttä ja oma-aloitteisuutta” (Sotilaan käsikirja 2011, 24). Toisaalta miehistön jäseniltä ei kyseisiä ominaisuuksia erikseen vaadita. Varusmiespalveluksen päättävän joukkokoulutuskauden tavoite on, että ”koulutettavat hallitsevat sijoituksensa mukaiset tehtävät ja kykenevät täyttämään määritellyt suoritusvaatimukset”. (Sotilaan käsikirja 2011, 27).

Uudistettu taistelutapa pyrkii tekemään jalkaväkijoukon taistelusta liikkuvampaa, aktiivisempaa ja ovelampaa”. Maapuolustuksen tavoitteena on tuottaa vähemmällä, mutta

suorituskykyisemmällä ja eri taistelulajeja monipuolisesti hyödyntävillä joukoilla viholliselle niin suuret tappiot, että sen hyökkäys pysähtyy”. (Peltoniemi 2013). Vihollisen hyökkäys siis edelleen pysäytetään, mutta ei enää pitämällä tärkeitä alueita vaan tuottamalla riittävän suuret tappiot viholliselle. Tämä mahdollistetaan antamalla joukoille suurempi toiminnanvapaus. Uudistetun taistelutavan mukaisessa taistelussa korostuvatkin mm. aktiivisuus, harhauttaminen ja yllätys (JPTSTOS-O –ALJO 2013, 3).

Toiminnanvapaus ja vihollisen pysäyttäminen tappioita tuottamalla perustuvat aiempaa hajautetumpaan taistelutapaan. Uudistetun taistelutavan mukaan ”hajautettu pataljoona taistelee laajalla alueella. Se tuottaa tappioita vastuualueelle tunkeutuneelle hyökkääjälle koko alueensa syvyydessä. Pataljoona taistelee pääsääntöisesti partio - joukkue -kokonaisuuksina suorittaen (tuli) ylläköitä, iskuosastoina iskien, pysäyttäen vastustajan kärjen määrääjäksi ja tuhoten vastustajan huolto-osia, tuliyksiköitä sekä johtamispaikkoja. Hajautetun pataljoonan taistelulla pyritään lamauttamaan vastustajan panssaritiedustelukykyä, kuluttamaan sen taisteluvoimaa iskemällä sen joukkoja ja huoltoa vastaan syvällä alueella sekä hidastamaan sen hyökkäyksen etenemistä”. (Maasodankäynti 2015, 19). Näin siirrytään aiemmasta jäykästä alueiden pitämisestä uuteen, hajautetumpaan taistelutapaan, jossa keskitytään tappioiden tuottamiseen viholliselle taistelun alueen koko syvyydessä.

Tilaa aktiiviselle taistelulle riittää koska vastuualueet suurenevat. Perinteisessä taistelutavassa jalkaväkipataljoonan vastuualueen leveys on 3-6 km ja syvyys 4-8 km. ”Puolustusasemassa olevat komppaniat ryhmitetään niin kiinteästi toisiinsa nähden, että vihollinen ei pysty missään taistelun vaiheessa lyömään tai tuhoamaan yhtä komppaniaa kerrallaan, vaan sitoutuu taisteluun koko puolustusasemassa”. (Jalkaväen taisteluohjesääntö 1995, 105.) Uudistetussa taistelutavassa toimitaan huomattavasti vapaammin. Hajautetun pataljoonan vastuualueen koko on moninkertaisesti suurempi kuin perinteisessä taistelutavassa. Jokainen yksikkö taistelee pääsääntöisesti omalla laajalla vastuualueellaan, pääosin joukkuekokoonpanossa. (JPTSTOS-O –ALJO 2013, 13.) Komppanian vastuualueella voi olla maastosta, tehtävästä ja tilanteesta riippuen syvyyttä ja leveyttä useita kilometrejä (Jääkärijoukkueen- ja jääkäriyhmän johtajan koulutusohje, 6). Tämä antaa tilaa ja vapautta taistella uudistetun taistelutavan vaatimalla tavalla: Aktiivisesti ja ovelasti. ”Taistelutavasta saadaan aktiivinen poistamalla siitä kaavamaisuus, staattisuus sekä pyrkimällä yllätykselliseen toimintaan. Puolustustaistelun kaavamaisuutta voidaan vähentää esimerkiksi siten, että osa puolustustehtävästä toteutetaan puolustusasemia ja -tasoja vaihtamalla. Kaavamaisuutta voidaan vähentää myös nopein ja paikallisin hyökkäyksin sekä viivyttämällä”.

(Maasodankäynti 2015, 35). Taistelun taktisia periaatteita ovat aktiivinen ja päättäväinen toiminta, menestyksen hyväksikäyttö, yllätys, harhauttaminen, voimien taloudellinen käyttö, olosuhteiden ja maaston hyväksikäyttö, toiminnan vapaus, selkeät johtosuhteet ja yksinkertaiset ratkaisut, voimien keskitetty käyttö ja taisteluliike (Maasodankäynti 2015, 13-14).

4.2 Taistelutavan tuottamat vaatimukset taistelijalle

Perinteisen taistelutavan mukainen jäykkä puolustustapa toteutuu olosuhteista ja paikasta riippumatta suunnilleen samalla tavalla. Vihollisen hyökkäys pysäytetään ja vihollinen lyödään reservin vastahyökkäyksellä. Tärkeät alueet pidetään omien hallussa. Koska puolustuksessa ei ole suuremmin varaa muutoksiin tai vaihtoehtoisiin ratkaisuihin, on sen kouluttaminenkin sen mukaisesti ”jäykempää”. Riittää, että koulutettavat ymmärtävät paikkansa taistelussa ja kykenevät toteuttamaan ne toimenpiteet mitkä puolustustaistelu vaatii, eli maaston pitäminen ja vastahyökkäys. Jalkaväen taisteluohjesääntö ei edellytäkään joukoilta erityistä itsenäisyyttä, omatoimisuutta tai oveluutta, ja vaikka se vaatii ”nopeaa ja yllättävää” yksiköiden käyttöä, yllättävälle toiminnalle ei jää paljoa tilaa perinteisessä puolustustaistelussa (Jalkaväen taisteluohjesääntö, 17). Puolustus rakentuukin pidettävän maastonkohdan ympärille josta ei luovuta kuin ylemmän esimiehen käskystä (Jalkaväen taisteluohjesääntö 1995, 106).

Suuressa mittakaavassa perinteinen taistelutapa vaikuttaa jäykältä, eikä vaikuttaisi siltä, että oma-aloitteellisuudelle ja itsenäiselle toiminnalle olisi tarvetta. Tämä ei pidä täysin paikkaansa. Alemmilla johtamisen tasoilla perinteinen taistelutapa vaatii kykyä ennakointiin ja itsenäiseen toimintaan tiettyjen raamien sisällä. Nämä raamit ovat ylemmän johtoportaan toiminta-ajatus. Joukkueenjohtajan on kyettävä tekemään nopeita, komppanianpäällikön tahdon mukaisia päätöksiä, vaikka joukkue olisi eristyksissä tai erillään muusta komppaniasta. Tämä vaatii kykyä itsenäiseen toimintaan joukkueenjohtajalta, mutta ainoastaan tarvittaessa, kuten eristyksissä ollessa ja itsenäisellä toiminnalla tulee pyrkiä täyttämään päällikön antamat tehtävät, jotka ovat ”välttämättömiä toteuttaa”. (Joukkueen Opas 1999, 28.) Ryhmänjohtaja puolestaan pysyttelee tietoisena joukkueenjohtajan taisteluajatuksesta ja kykenee tarvittaessa johtamaan ryhmäänsä ilman joukkueenjohtajan ohjausta, siltikin siten, että joukkueenjohtajan antama tehtävä täyttyy (Ryhmänjohtajan käsikirja 2003, 20).

Perinteinen taistelutapa on siis hyvin tehtäväkeskeinen. Taistelua johdetaan tehtävien kautta jotka johtajat antavat alaisilleen. Itsenäistä toimintaa tarvitaan silloin, kun yhteys ylempään johtoportaaseen on jostain syystä katkennut. Silloinkin johtajien kyvyn itsenäiseen toimintaan on oltava ainoastaan sillä tasolla, että ylemmän johtoportaan antama tehtävä kyetään täyttämään. Jääkäriryhmän jokaiselta jäseneltä edellytetäänkin lujaa tahtoa toteuttaa tehtävä (Ryhmänjohtajan käsikirja 2003, 17). Ei voida siis puhua todellisesta itsenäisyydestä eikä varsinkaan oma-aloitteellisuudesta, sillä vaikka joukko taistelisivikin itsenäisesti, se ainoastaan noudattaa johtajiensa antamaa tehtävää joka on toteutettava olosuhteista riippumatta.

Perinteinen taistelutapa korostaa siis joukkojen kykyä toimia huolellisesti valmistellun ja rajatun suunnitelman puitteissa. Voidaan todeta, että uudistettu taistelutapa vaatii taistelijoilta täysin päinvastaista. Kyky itsenäiseen ja oma-aloitteelliseen toimintaan korostuu kaikilla tasoilla, aina hajautetusta pataljoonasta osana ryhmää taistelevaan partioon asti. Perinteisessä taistelutavassa ryhmät toimivat yleensä osana joukkuetta (Ryhmänjohtajan käsikirja 2003, 17), mutta uudistetussa taistelutavassa jopa yksittäinen partio saattaa suorittaa iskun vihollista vastaan, vaikka pääsääntöisesti toimitaankin ryhmä – joukkue -kokonaisuuksina (Jääkärijoukkueen- ja jääkäriryhmän johtajan koulutusohje 2012, 32-33). Tämä tarkoittaa, että jos aiemmin riitti, että joukkueenjohtajat ja tietyltä osin ryhmänjohtajat koulutetaan kykeneväksi itsenäiseen toimintaan, niin nyt täysi valmius itsenäiseen toimintaan täytyy kouluttaa myös ryhmänjohtajille ja osittainen valmius partionjohtajille.

Uudistetun taistelutavan taktisille periaatteille (Maasodankäynti 2015, 13-14) yhteistä on kattavan tilannekuvan välttämättömyys ja toiminnan oikea-aikaisuus. Aktiivinen ja päättäväinen toiminta olisi mahdotonta, jos joukoilla ei olisi kykyä tietää koska on oikea hetki toimia. Eihän aktiivinen toiminta tarkoita, että joukko olisi jatkuvasti tekemässä jotakin vaikka sillä ei olisi käsitystä toiminnan päämäärästä. Vastaavasti menestyksen hyväksikäyttäminen vaatii kyvyn kyetä arvioimaan kokonaistilannetta mahdollisimman reaaliaikaisesti. Muutoin mahdollisuus saavutetun menestyksen hyväksikäyttöön saattaa umpeutua ennen kuin sitä ehditään hyödyntää. Yllätys ja harhauttaminen vaativat laajaa käsitystä vihollisen sijainnista ja toiminnasta. Yllätykseen päästäkseen joukon on ymmärrettävä vihollisen nykyinen ja tuleva tilanne vihollisen näkökulmasta ja harhauttaakseen vihollista, joukon on kyettävä ymmärtämään vihollisen käsitystä omien joukkojemme tilanteesta. Olosuhteiden ja maaston hyväksikäyttö luonnollisesti vaatii hyvän tilannekuvan ympäristöstä. Kaiken tämän yhdistäminen yhdeksi kattavaksi tilannekuvaksi on yksi uudistetun taistelutavan tuomista haasteista. Osin se ratkaistaan uusilla

johtamisjärjestelmillä ja osin uusilla toimintatavoilla. Verrattuna perinteiseen taistelutapaan, käytössä olevien teknisten järjestelmien määrä kasvaa ja niiden käytön hallitseminen onkin yksi uudistetun taistelutavan tuottamista vaatimuksista taistelijoille.

4.3 Taistelutavan tuottamat vaatimukset kouluttajalle

Kouluttajalle taistelutavan uudistuminen tuo omat haasteensa. Uudistettu taistelutapa vaatii taistelijoilta erilaisia ominaisuuksia verrattuna perinteiseen taistelutapaan, joten uudistettua taistelutapaa koulutettaessa on siis kiinnitettävä huomiota näiden ominaisuuksien kehittämiseen. Kuten jo aiemmin todettiin, uudistetun taistelutavan myötä yhä alemmat johtoportaat, aina yksittäiseen partiojohtajaan asti, saavat vastuun itsenäisestä toiminnasta. Johtamisessa korostuu tehtävätaktiikka (Jääkärijoukkueen- ja jääkäriryhmän johtajan koulutusohje 2012, 32). Tehtävätaktiikka tarkoittaa, että alemmalle johtoportaalta annetaan resurssit, aikamääre ja tavoite. Alainen käyttää saamansa resurssit parhaaksi näkemällään tavalla täyttääkseen tavoitteen vaaditun aikamääreen puitteissa. Tämänkaltaisen itsenäisen ja rakentavan johtamistavan kouluttaminen yhä suuremmalle määrälle koulutettavia, on yksi suurimmista uusista vaatimuksista kouluttajan pedagogisille taidoille.

Uudistetun taistelutavan kouluttaminen ei ole pelkästään itsenäisen ja omatoimisen toiminnan korostamista, vaan siihen sisältyy myös muita vaatimuksia. Uudet johtamisjärjestelmät ja uusi tapa taistella ylipäättänsä, jopa perinteiseen taistelutapaan yhteneviltä osiltaan, ovat uudistuksen myötä tuleva haaste. Näiden osa-alueiden koulutus itsessään ei kuitenkaan vaadi valtavia uudistuksia kouluttajan toiminnalle verrattuna perinteiseen taistelutapaan, ovathan teknisten järjestelmien ja toimintatapojen kouluttaminen aina olleet osa kouluttajan arkea.

Pohtiessaan uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia omille pedagogisille valmiuksilleen, kouluttaja voikin tulla siihen johtopäätökseen, että taistelutavan uudistamisen suurin muutos kouluttamiseen on uudistetun taistelutavan vaatiman ajattelutavan kouluttaminen. Ajattelutavalla tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä tapaa, millä taistelija ohjaa omaa oppimista ja toimintaansa. Perinteisessä taistelutavassa taistelijoilta vaadittiin kykyä toimia koulutetulla tavalla kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa, joten tietynlainen ”suoraviivainen” ajattelutapa oli tarpeen. Ajattelutapa joka ei kyseenalaista ja kykenee ratkaisemaan ongelmat koulutetussa kontekstissa. Uudistettu taistelutapa vaatii ”vapaamman” ajattelutavan. Ajattelutavan, jossa tilannekuva hallitsee ratkaisuiden tekemistä tarvittaessa

ilman ulkopuolista ohjausta eli esimiestä. Se on ajattelutapa jonka kouluttaminen on kaikkein näkyvin ja suurin haaste kouluttajan pedagogisille taidoille uudistetussa taistelutavassa.

Kyetäkseen kehittämään uudistetun taistelutavan vaatimaa ajattelutapaa koulutettavissa, kouluttajan on siis kiinnitettävä huomiota oma-aloitteisuuden ja aktiivisuuden kannustamiseen. Perinteisessä taistelutavassa nämä ominaisuudet olivat vähemmällä huomiolla, mikä vain entisestään lisää tarvetta tiedostaa uudet vaatimukset pedagogisille menetelmille. Onhan kouluttajan ymmärrettävä mitä kouluttajan oppaassa kuvattujen vaatimusten täyttäminen edellyttää kouluttajalta ja miten se ilmenee niin yksilön kuin joukonkin koulutuksessa ja yksittäisissä koulutustapahtumissa. Näihin vaatimuksiin kuuluvatkin mm. oma-aloitteisuus ja kyky tehdä omia johtopäätöksiä (Halonen ym. 2007, 15).

Sotilaskoulutukseen perinteisesti liitetään tietty kouluttajakeskeisyys, jossa kouluttaja näyttää ja kertoo kuinka jokin asia kuuluu tehdä ja koulutettavat toteuttavat kyseisen asian. Useilla toistoilla saadaan aikaan tiedon ja taidon kehittymistä. Koulutettavien asettaminen passiiviseen ja ulkoa ohjattuun rooliin johtaa kuitenkin pintaoppimiseen. Se ei vastaa, etenkin uudistettuun taistelutapaan siirryessä, taistelukentän sotilaalle asettamia vaatimuksia. Koulutettavien rooli on muutettava aikaisempaa keskeisemmäksi, jolloin koulutettavien oma aktiivisuus ja ajatteluvalmiudet sekä itseohjautuvuusvalmiudet alkavat korostua (Halonen ym. 2007, 39). Aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta kehittäessä on siis siirryttävä kouluttajakeskeisestä koulutuksesta pois koulutukseen, jossa koulutettavat ovat keskeisessä roolissa. Sotilaspedagogiikan perusteet jakaa itsenäisyyden kolmeen osa-alueeseen: omatoimisuuteen, valmiuteen asioiden kriittiseen tarkasteluun ja itsetuntoon/itseluottamukseen (Sotilaspedagogiikan perusteet 2007, 34-35). Haluamme siis kehittää koulutettavien itsenäisyyttä, mikä sisältää uudistetun taistelutavan vaatimia ominaisuuksia. Kehittääksemme itsenäisyyttä tulee koulutettavia rohkaista ilmaisemaan rakentavalla tavalla omia käsityksiään ja näkemyksiään toiminnan suoritustavasta. Koulutettavien tulisi voida mahdollisimman paljon hyödyntää omia tietojaan ja kokemuksiään oppimisessa ja harjoittelussa. Oppijalle on tärkeätä saada kokea omanarvontuntoa koko koulutuksen ajan; pahimpia virheitä on joukon läsnä ollessa osoittaa, ettei joku jäsen osaa mitään. Erityisen tärkeitä ovat tilanteet, joissa koulutettava pääsee mahdollisimman aidosti itse toteamaan pystyvyytensä tason. (Sotilaspedagogiikan perusteet 2007, 35.)

Kouluttajan opas esittää myös useita ratkaisuja itsenäisyyden ja aktiivisuuden kehittämiseksi. Ryhmätyöskentelyn avulla voidaan kehittää aktiivisuutta ja ajatteluvalmiuksia, parantaa

motivaatiota ja luovuutta sekä kehittää ongelmanratkaisukykyä. Lisäksi ryhmätyöskentely edistää joukon yhteishenkeä ja kiinteyttä. Ohjattu itseopiskelu kehittää kykyä itsenäiseen työskentelyyn, mikä on myös tarvittava ominaisuus uudistetussa taistelutavassa.

Eläytymisharjoituksia voi yhdistää muihin harjoitustyyppeihin, sillä se mahdollistaa syväoppimisen, mikä on kaiken koulutuksen tavoite. Myös case-harjoituksilla voidaan kehittää koulutettavien luovuutta, ajatteluvalmiuksia ja soveltamiskykyä (Halonen ym. 2007, s.43-51).

Uudistettuun taistelutapaan siirryttäessä myös taistelukoulutukseen on syytä kiinnittää huomiota. Taistelukoulutus on perinteisesti ollut toimintaympäristö, jossa tilanteet ja tehtävät ovat moninaiset. Toimintaympäristön monimutkaisuutta hallitaan oman toiminnan selkeydellä. Taistelukentän nopeat ja epäselvät tilanteet vaativat taistelijoilta kykyä itsenäiseen ja soveltavaan toimintaan (Halonen ym. 2007, 115). Edellä mainitut asiat tekevät taistelukoulutuksesta korvaamattoman koulutusmuodon. Siinä taistelijat koulutetaan ajattelemaan ja ymmärtämään. Tulevassa taistelukoulutuksessa täytyy entistäkin enemmän kuitenkin panostaa tietynlaiseen toiminnanvapauteen varomääräysten rajoissa.

Taistelukoulutuksen on heijastettava uuden taistelutavan aktiivisuutta ja oma-aloitteellisuutta. Koulutettaville on annettava tilaa ja mahdollisuus ajatella ja tehdä ratkaisuja itse. Vain siten koulutettavien itsenäisyyttä saadaan todella kehitettyä. Myös koulutuksesta annettavan palautteen on edistettävä itsenäisyyden kehitystä. Ryhmän jäsenien toisilleen antama palaute on myös kehittävä. ”Kun koulutettavat opettavat toisiaan, antavat toisilleen palautetta, vastailevat toistensa esittämiin kysymyksiin ja jopa väittelevät keskenään, he joutuvat ajattelemaan asiaa perusteellisesti ja monipuolisesti”. (Sotilaspedagogiikan perusteet 2007, 49).

4.4 Yhteenveto

Uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa useita uusia vaatimuksia kouluttamiselle verrattuna perinteiseen taistelutapaan. Taistelutapa ja siihen siirtyminen ovat kuitenkin tutkimuksen tekohetkellä murroksessa, joten käytännön kokemuksia niiden tuottamista haasteista ei ole vielä saatavilla kootussa kirjallisessa muodossa. Tässä luvussa kootaan yhteen tutkimuksessa saadut tulokset ja tarkastellaan uudistetun taistelutavan kouluttamiselle tuottamien vaatimusten kokonaisuutta Puolustusvoimien oppaiden näkökulmasta.

Keskeisimpänä erona perinteisen ja uudistetun taistelutavan välillä on toiminta-alueiden koko ja toiminnanvapaus. Uudistetussa taistelutavassa joukot toimivat huomattavasti suuremmilla alueilla kuin perinteisessä. Lisäksi joukot saavat huomattavasti vapaammin päättää omasta toiminnastaan, oman tilannearvionsa mukaan. Laajempien toiminta-alueiden ansiosta joukoille jää riittävästi tilaa tämänkaltaiselle toiminnalle, jossa ylemmän johtoportaan ohjaus on pienemmässä roolissa kuin perinteisessä taistelutavassa. Perinteisessä taistelutavassa puolustus perustui alueiden tai tärkeiden maastonkohtien pitämiseen, jota seurasi ylemmän johtoportaan vastahyökkäys. Uudistetussa taistelutavassa vihollista hidastetaan ja kulutetaan laajalla alueella, mikä on mahdollista koska toiminta-alueet ovat kasvaneet.

Kuten tämän kappaleen alussa todettiin, vaatimuksia tulee sekä koulutuksen tuloksille, että koulutusprosessille itselleen. Koulutuksen tuloksille tulevat vaatimukset koskevat lähinnä taistelijoiden henkisten ominaisuuksien kouluttamista. Etenkin johtajien, mutta myös miehistön taistelijoiden ajattelutavoille tulee selkeitä vaatimuksia. Varusmieskoulutuksen kannalta nämä vaatimukset koskevat pääosin joukkueen- ja ryhmänjohtajia, mutta myös partionjohtajia. Lisäksi sotaan kuuluvat myös tappiot, jotka saattavat pakottaa muitakin taistelijoita johtajarooleihin. Näin ollen uudet vaatimukset koskevat periaatteessa kaikkia koulutettavia.

Uudistetun taistelutavan tuottamat vaatimukset taistelijoille voidaan jakaa pääosin itsenäisyyteen ja oma-aloitteisuuteen. Tehtävätaktiikka korostuu, eli taistelijoille annetaan leveät raamit, joissa toimia vapaasti annetun tehtävän täyttämiseksi. Perinteisessä taistelutavassa nämä raamit olivat huomattavasti rajoitetummat ja toiminta oli vahvan tehtäväkeskeistä. Uudistetussa taistelutavassa myös tilannekuvan ylläpitäminen on perinteistä taistelutapaa kriittisemmässä asemassa. Kun perinteisessä taistelutavassa riitti, että johtaja aktiivisesti ylläpiti tilannetietoisuuttaan ylemmän johtoportaan kautta, uudistetussa taistelutavassa johtajalla on oltava huomattavasti kattavampi näkemys ympärillään olevasta taistelutilasta. Hänellä on oltava pelkän tilannetietoisuuden lisäksi hyvä ymmärrys ympärillä vallitsevasta tilanteesta, jotta hän voi arvioida niin omien kuin vihollisenkin joukkojen tilannetta. Ilman sitä hän ei kykene toimimaan aktiivisesti ja yllättävästi kuten uudistetun taistelutavan taktiset periaatteet vaativat. Väijytykset, iskut ja menestyksen hyväksikäyttö edellyttävät, että johtaja tietää omien ja vihollisten joukkojen sijainnin ja alueen maasto-olosuhteet. Kaikki tämä on uudistetussa taistelutavassa kyettävä saavuttamaan ilman ylemmän johtoportaan tukea koska joukkojen tulee kyetä taistelemaan tarvittaessa täysin omillaan.

Kouluttamisen tuloksille tulevat vaatimukset ovat niin huomattavat, että perinteisellä kouluttajakeskeisellä kouluttamisella ei niihin voida päästä. Kouluttamisessakin tulee korostua tehtävätaktiikka, eli koulutettaville annetaan tarvittavat resurssit, jotka he itse käyttävät tehtävän täyttämiseksi, pakottaen heidät ajattelemaan ja arvioimaan vallitsevaa tilannetta. Kuten aiemmin todettiin, on erilaisia keinoja ja opetusmenetelmiä, joilla halutunlaista ajattelutapaa voidaan kehittää. Näitä keinoja ja opetusmenetelmiä on jopa lueteltu Puolustusvoimien omissa oppaissa ja julkaisuissa. Siltä osin vaatimukset kouluttamisprosessille eivät ole valtaiset. Oppaat vastaavat jo melko hyvin uudistetun taistelutavan asettamia vaatimuksia. On kuitenkin eri asia, käytetäänkö oppaissa esiteltyjä menetelmiä koulutuksessa. Uudistetun taistelutavan tuottama selvä vaatimus on näiden opetusmenetelmien huomioiminen koulutuksessa. Jos niitä ei ole aiemmin hyödynnetty, niin nyt niihin on viimeistään alettava kiinnittämään huomiota.

Monilta osin pedagogiset menetelmät voidaan myös pitää samoina. Kaluston koulutus ja yksittäisen taistelijan taistelutekniset taidot pysyvät pääosin samoina tai samankaltaisina uudistetussa taistelutavassa. Uuden kaluston ja taistelutekniikan hallitseminen on uusi vaatimus kouluttajille, mutta uutta kalustoa ja uusia taisteluteknisiä menetelmiä on otettu käyttöön koko Puolustusvoimien olemassaolon ajan, joten siltä osin uudistettu taistelutapa ei tuota mitään oikeasti uusia vaatimuksia.

Tiivistettynä uudistettuun taistelutapaan siirtyminen tuottaa seuraavia vaatimuksia kouluttamiselle:

Vaatimukset koulutuksen tuloksille, eli vaatimukset taistelijoille:

- Kyky itsenäiseen toimintaan ilman ylemmän johtoportaan ohjausta
- Kyky tehdä päätöksiä aktiivisesti ja oma-aloitteisesti
- Kyky hankkia ja ylläpitää kattava tilannekuva
- Kyky hallita uusien taisteluvälineiden käyttö
- Kyky arvioida omaa toimintaa ja ohjata omaa kehittymistä havaintojen perusteella

Vaatimukset koulutusprosessille, eli vaatimukset kouluttajalle:

- Koulutettavat on saatava ajattelemaan aktiivisesti ja kehittämään itseään
- On siirryttävä kouluttajakeskeisestä koulutustavasta koulutettavakeskeiseen koulutustapaan

- Koulutettavat on saatava kriittisesti arvioimaan toimintatapoja ja ilmaisemaan käsityksiään niistä
- Koulutuksessa on otettava huomioon taistelijoilta vaadittuja ominaisuuksia kehittävät koulutusmuodot
- Kouluttajan on hallittava uusien taisteluvälineiden käyttö ja kouluttaminen

5. POHDINTA

Uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia kouluttajan pedagogisille valmiuksille ei ole aiemmin tutkittu. Kyseessä on kuitenkin tärkeä tutkimuksen kohde. Taistelutavan uudistaminen on osa laajempaa Puolustusvoimauudistusta ja sen toteutumista odotetaan jännityksellä niin Puolustusvoimien kuin siviiliyhteiskunnankin näkökulmista. Suurten uudistusten seurauksena syntyy suuria muutoksia. Nämä muutokset voivat olla onnistuneita, eli muutoksia parempaan, tai epäonnistuneita, eli muutoksia huonompaan. Se, kumpaan suuntaan muutos meitä vie, ratkeaa monen tekijän seurauksena. Taistelutavan muutoksen kannalta koulutustaito on yksi näistä tekijöistä. Lisäksi mm. taistelutavan soveltuminen olosuhteisiimme, puolustusmateriaalihankinnat ja monet muut tekijät vaikuttavat uudistuksen onnistumiseen, mutta niihin tämä tutkimus ei ota kantaa.

Uudistuksen vaikutus koulutustaitoon on kokonaisvaltainen ja kaksisuuntainen. Uudistus vaatii tietynlaisia tuloksia, joihin koulutustaidon on sopeuduttava. Toisaalta uusi taistelutapa ei ole täysin uudenlainen tapa taistella, joten soveltuvilta osin hyväksi havaittuja koulutusmenetelmiä voidaan edelleen soveltaa. Mielenkiintoista on havaita, kuinka osa perinteistä taistelutapaa varten luoduista oppaista, kuten Kouluttajan opas, kannustaa uudistetun taistelutavan vaatimien ominaisuuksien kehittämistä. Ristiriita syntyy siitä, että perinteistä taistelutapaa kuvaavissa taktisissa oppaissa näitä ominaisuuksia ei korosteta tai välttämättä edes vaadita. Ovatko Puolustusvoimat olleet koulutustaidoltaan, ainakin oppaiden osalta, lähes uudistetun taistelutavan vaatimalla tasolla jo vuosia sitten? Onko itsenäisyyteen ja oma-aloitteellisuuteen kannustava koulutustapa ollut jo käytössä varuskunnissa ja vasta nyt otetaan osaksi taktista doktriinia? Kyseisistä aiheista saisi tehtyä oman tutkimuksensa, mutta tämän tutkimuksen kannalta oleellista on todeta, ettei uuteen taistelutapaan siirtyminen aiheuta kohtuuttoman suuria kehitystarpeita koulutustaidolle, mutta edellyttää, että sen tuottamiin vaatimuksiin kiinnitetään huomiota.

Toinen mahdollinen ristiriita oppaiden ja todellisuuden välillä on taistelijan fyysisen toimintakyvyn vaatimukset. Puhtaasti oppaiden näkökulmasta, mistä tämä tutkimus on tehty, uudistettu taistelutapa ei tuota uusia vaatimuksia joukkojen fyysiselle suorituskyvylle. Tämä johtuu tosin siitä, että uudistetun taistelutavan oppaat ottavat pääosin kantaa suuremman mittakaavan taisteluteknisiin asioihin, eivät yksittäisen taistelijan vaatimuksiin.

Taisteluteknisiä tekijöitä tarkasteltaessa uudistettu taistelutapa vaikuttaa fyysisesti huomattavasti perinteistä vaativammalta. Asiaan otetaan luultavasti kantaa kun suorituskykyvaatimukset päivitetään uudistettua taistelutapaa vastaaviksi ja yksittäisen taistelijan toimintoja kuvaavat oppaat julkaistaan.

Vaikka nykyiset pedagogiikkaa käsittelevät oppaat huomioivatkin itsenäisyyden ja oma-aloitteellisuuden merkityksen ja siten tavallaan vastaavat uudistetun taistelutavan vaatimuksia, on kuitenkin tärkeää muistaa, että oppaat eivät välttämättä vastaa todellisuutta. Oli pedagogisten oppaiden sisältö mitä hyvänsä, perinteinen taistelutapa ei itsessään vaadi huomattavia panostuksia koulutettavien itsenäisyyden kehittämiseen. Onko näitä uudistetun taistelutavan vaatimia ominaisuuksia siis käytännössä koulutettu vaikka perinteinen taistelutapa ei niitä vaadi? Tältä osin kouluttamisen oppaat ja käytännön taistelutapa eivät aiemmin yhtyneet: pedagogiset oppaat vaativat taistelijoilta ominaisuuksia, joita taistelutekniset oppaat eivät vaatineet. Voidaankin siis pohtia, vastaavatko pedagogiset oppaat todellisuutta, vai otetaanko niiden opit täysimittaisesti käyttöön vasta uudistettuun taistelutapaan siirtyessä? Käytännön todellisuutta on lähes mahdoton arvioida ilman käytännön tutkimuksia joita ei tähän tutkimukseen sisällynyt.

Kouluttajan näkökulmasta uudistetussa taistelutavassa on kyse koulutuksen painopisteen muutoksista ja vanhojen koulutusmenetelmien soveltamisesta sen lisäksi, että kehitetään uusia menetelmiä juuri uutta taistelutapaa varten. Jos kouluttaja on kouluttanut joukkojaan perinteisen taistelutavan taktiset oppaat ohjenuoranaan, ei samanlainen koulutustapa tule riittämään uudistettuun taistelutapaan siirryttäessä. Perinteisessä taistelutavassa riitti, että miehistö kykenee sodanajan tehtäviinsä ja joissain oppaissa todettiin, että johtajien on kyettävä itsenäiseen toimintaan. Uudistetussa taistelutavassa tämä korostuu ja perinteisesti johtajille varattu itsenäiseen ja oma-aloitteiseen toimintaan tähdännyt koulutus on nyt suunnattava vielä alemmille johtoportaille. Itsenäisyys ja oma-aloitteisuus ovat kuitenkin vain korusanoja, jos niitä ei sovelleta oikein. Itsenäisyys perinteisessä taistelutavassa tarkoitti lähinnä kykyä soveltaa opittuja taitoja valmiiksi opetetussa kontekstissa, mutta uudistetussa taistelutavassa itsenäisyys tarkoittaa kykyä toimia ilman ulkopuolisia vaikutteita ja tehdä omia

päätöksiä itse ylläpidetyn tilannekuvan perusteella. Kouluttajista tulisikin tulla enemmän ulkoa ohjaava voima, kuin valmis ratkaisu ja esimerkki ongelmiin. Koulutettavien täytyy oppia rakentamaan ratkaisunsa itse, jotta he oppisivat oikeanlaista itsenäisyyttä. Muilta osin jo käytössä olevat pedagogiset menetelmät pääosin vastaavat uudistetun taistelutavan tuottamia vaatimuksia. Itsenäisyyden ja oma-aloitteellisuuden osalta perinteisen taistelutavan oppaat eivät tarjoa riittävän suoria vastauksia ja kouluttajan on tiedostettava tämä toiminnassaan. Vastauksia on lähdettävä etsimään uudistetun taistelutavan oppaista ja kouluttamista käsittelevistä oppaista. Lisäksi uudistetun taistelutavan kouluttaminen on jo käynnissä ja siitä saatavat kokemukset kootaan aikanaan oppaiksi. Aika näyttää, vastaavatko niiden koulutukselliset painopisteet tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia.

5.1 Jatkotutkimustarpeet

Taisteluteknisissä ja pedagogisissa oppaissa oleva tieto on vain puoli totuutta ja käytäntöön saattavat vaikuttaa toiset tekijät. Uudistetun taistelutavan tuottamien vaatimusten tutkiminen myös käytännössä olisi tarpeellista uudistuksen onnistumisen kannalta. Toki koko ajan käynnissä oleva uudistetun taistelutavan kouluttaminen on käytännön tutkimusta aiheesta ja siitä julkaistaan aika ajoittain myös tutkimustuloksia. Toinen mielenkiintoinen ja vähintään yhtä tärkeä tutkimuksen aihe olisi myös se, miten uudistetun taistelutavan vaatimat pedagogiset menetelmät toteutuvat käytännössä. Noudatetaanko pedagogisten oppaiden esittelemiä koulutusmenetelmiä, jotka havaittiin tässä tutkimuksessa hyödyllisiksi, uudistettua taistelutapaa kouluttaessa? Onko koulutus mukautunut uusiin vaatimuksiin vai yritetäänkö uudistettua taistelutapaa kouluttaa perinteisillä menetelmillä? Ja jos koulutetaan, niin mitkä ovat tulokset? Näistä kysymyksistä saisi rakennettua mielenkiintoisen ja laajan tutkimuksen. Toinen tarpeellinen tutkimusaihe on uudistetun taistelutavan tuottamat fyysiset vaatimukset taistelijoille. Tämän tutkimuksen aineistossa ei niihin otettu kantaa, joten niistä ei myöskään saatu tutkimustuloksia. Kyseessä on siis toinen tarve jatkotutkimukselle uudistettuun taistelutapaan liittyen.

LÄHTEET

Heikkurinen Toivo 1994, Kouluttamisen perusteet, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Pieksämäki: RT-paino

Iskanius Markku ja Kääriäinen Juhani 2000, ”Taistelun kuva – suomalainen näkemys” teoksessa Sodan ja taistelun kuva, Maanpuolustuskorkeakoulun taktiikan laitoksen julkaisusarja 2, Taktiikan asiantieto, no. 3/2000, Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu

Halonen Pekka, Pulkka Antti-Tuomas, Kärkkäinen Hannu, Saarelainen Mikko 2007, Kouluttajan opas, Pääesikunnan koulutusosasto, Helsinki: Edita Prima Oy

Raitasalo Jyri ja Sipilä Joonas 2005 ”Sodan tutkimus strategian näkökulmasta” teoksessa Muuttuva sota, Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Sotilaspedagogiikan perusteet 1998, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Hämeenlinna: Karisto Oy

Tuomi Jouni ja Sarajärvi Anneli 2009, Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, Vantaa: Hansaprint Oy